

**OPINII
PRIVIND STUDIULUI DISCIPLINEI „CRIMINALISTICĂ” ÎN
FACULTĂȚILE DE DREPT**

**O P I N I O N S
REGARDING THE STUDY OF „CRIMINALISTICS” AT THE
FACULTIES OF LAW**

**CONF. UNIV. DR. GHEORGHE PĂȘESCU,
UNIVERSITATEA CREȘTINĂ „DIMITRIE CANTEMIR”**

Abstract: *The author argues about the necessity of studying Criminalistics at faculties of law, the need to adapt and methodize the knowledge according to the audience, having to clarify issues like the time necessary to study this subject and the quality of resources and formators.*

Keywords: *criminalistics, teacher, formator, criminalistics treatise.*

1. Utilitatea studierii Criminalisticii în facultățile de drept

Criminalistica a apărut și s-a dezvoltat de-a lungul timpului în strânsă legătură cu activitatea justiției. Hans Gross, personalitatea unanim recunoscută ca „părinte” al acestei discipline era un judecător de instrucție care s-a confruntat cu necesitatea existenței unei specialități juridice distincte și coerente având ca obiect descoperirea, ridicarea, examinarea și valorificarea probelor materiale în procesul judiciar. La vremea sa (sfârșitul secolului XIX), a elaborat celebrul „**Manual practic de instrucție judiciară** pentru uzul procurorilor, judecătorilor de instrucție, ofițerilor și agenților de poliție judiciară, funcționarilor de poliție, jandarmilor, etc...”.

Încă din anul 1894, Hans Gross a fost desemnat de ministerul justiției și ministerul de interne din Austria „să țină un curs de criminalistică la Universitatea din Viena la care au participat tineri avocați, magistrați și ofițeri de poliție judiciară”¹.

Se poate afirma deci că încă de la consacrară sa ca știință judiciară, criminalistica a fost predată în facultățile de drept.

Utilitatea Criminalisticii pentru întreaga activitate judiciară a fost demonstrată continuu, în mod repetat și din ce în ce mai accentuat de practica organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești din toate țările lumii inclusiv din România.

În etapa actuală de dezvoltare a științei și tehnologiei au devenit excepție procesele desfășurate fără aportul expertizelor judiciare în care o pondere însemnată o dețin cele criminalistice. (Observația este valabilă pentru toate ramurile dreptului). Dispunerea, efectuarea și interpretarea concluziilor acestor expertize presupune cunoștințe de specialitate indispensabile oricărui jurist, fie el magistrat, avocat sau polițist.

¹ Lazăr Cârjan, (2005), *Fundamentele Criminalisticii*, Editura ERA, București, p. 8

Ținând seama de cele menționate, de alte (numeroase) argumente neexprimate și mai ales de realitățile vieții, consider că *utilitatea studierii criminalisticii în facultățile de drept poate fi considerată axiomatică.*

În mileniul III un jurist fără cunoștințele pe care le oferă criminalistica, cunoștințe ce presupun aplicarea cuceririlor științei și tehnologiei la specificul activității judiciare, este rupt de realitate, de posibilitatea de a cunoaște adevărul.

2. Modul de abordare a materiei

Criminalistica este un univers enciclopedic de cunoștințe ale cărui limite nu au fost atinse și nu știu dacă vor fi atinse vreodată. Ele pot fi comparate cu linia orizontului: cu cât ne ridicăm mai sus cu atât se îndepărtează. Din această cauză, sub aspect didactic, Criminalistica nu poate fi abordată global așa cum s-a procedat până acum.

Imensul material informativ al acestei științe multidisciplinare trebuie structurat în raport cu viitoarea specializare a studenților (auditorilor): module (pachete) separate de cunoștințe pentru anchetatori (procurori, polițiști) și separat pentru experții criminaliști.

Ținând seama de viitoarele specializări se impune o selectare, o sistematizare și o sintetizare a tuturor cunoștințelor de criminalistică adecvate domeniului:

- pentru polițiștii investigatori în afara noțiunilor generale vor fi detaliate cunoștințele referitoare la: cercetarea locului faptei, descoperirea, ridicarea și fixarea urmelor, posibilitățile de valorificare a acestora prin interpretare la locul faptei și dispunerea expertizelor precum și cele de tactică criminalistică.

- pentru procurori și judecători vor fi selectate și explicate în amănunt posibilitățile de dispunere a expertizelor criminalistice insistându-se asupra valorii probante a acestora, a erorilor posibile și a interpretării corecte a opiniilor experților criminaliști.

- viitorilor experți criminaliști le vor fi predate în detaliu cunoștințele tehnice de examinare a urmelor și altor probe materiale, procedura de efectuare a expertizei, metodele de identificare a persoanelor și obiectelor, modul de redactare a raportului de expertiză, tehnica ilustrării acestuia, formularea concluziilor etc.

Structurarea prezentată va contribui la ridicarea gradului de instruire a studenților astfel încât la absolvire să posede cunoștințele și deprinderi practice suficiente pentru a putea îndeplini sarcinile specifice de la viitorul loc de muncă.

Prin reducerea volumului de cunoștințe tehnice predate se vor crea rezerve de timp pentru utilizarea metodelor practic aplicative de instruire cum ar fi lucrările de laborator, rezolvări de spețe, stagii de practică, etc.

Structurarea și specializarea la care m-am referit poate fi aplicată atât în cadrul programelor normale ale facultăților de drept dar și la masteratele specializate pe criminalistică.

3. Timpul afectat obiectului „Criminalistică”

Alocarea unui singur semestru pentru studiul disciplinei „Criminalistica” în facultățile de drept - situație generalizată în momentul de față în învățământul românesc - este categoric insuficientă. Volumul mare și diversitatea cunoștințelor de specialitate din acest

domeniu impune extinderea la cel puțin un an de studiu urmat de specializări prin programe de masterat și doctorat.

Experiența învățământului românesc din ultimii 30-40 de ani a demonstrat cu prisosință că în singurul semestru alocat, s-a putut realiza doar o informare de maximă generalitate asupra principalelor concepte ale criminalisticii, o trecere în revistă a domeniilor de specialitate și a metodelor de lucru specifice.

S-a reușit doar trezirea curiozității auditorilor pentru un domeniu de cunoaștere interesant, dar atât de complicat încât nu poate fi cunoscut de juriști. Din această cauză majoritatea practicanților din sfera justiției au cunoștințe precare în acest domeniu, și în consecință, îi acordă fie prea puțină încredere, fie prea multă, solicitând experților lucruri imposibile.

4. Materialele didactice

Criminalistica românească se confruntă cu următorul paradox: deși nivelul de însușire și aplicare al cunoștințelor criminalistice este modest comparativ cu alte state dezvoltate, *suntem țara cu cei mai mulți autori de tratate de criminalistică*. După o lapidară documentare personală, am constatat că numărul acestor lucrări se ridică în prezent la șapte, dacă între timp nu au fost predate la edituri și altele.

În mod normal această situație ar trebui să ne bucure însă după o „examinare comparativă” a acestora, apare întrebarea inevitabilă „la ce folosesc atâtea tratate?” dacă:

- în ciuda dimensiunilor lor apreciabile, toate repetă aceleași informații, de multe ori prezentate în aceeași formă, ba chiar și cu aceleași ilustrații;
- deși cuprind foarte multe cunoștințe în domeniu, prin modul lor general de prezentare, nu-i satisfac nici pe specialiștii și experții criminaliști, nici pe magistrați și nici pe avocați.

În discuțiile cu o serie de reprezentanți ai categoriilor menționate, aceștia se plâng că niciodată nu găsesc în tratate răspunsul la problema concretă cu care se confruntă în cercetarea cazurilor pe care le cercetează.

Prin numărul lor mare de pagini și prin diversitatea problemelor abordate, consider că tratatele nu constituie un material bibliografic util și eficient pentru studenți. Dacă la acestea adăugăm volumul, greutatea și prețul de achiziție, constatăm că studenții au motive suficiente să le ocolească, mai ales în epoca extinderii internetului și a bibliotecilor virtuale.

După opinia mea, vremea tratatelor exhaustive de criminalistică a trecut. Multitudinea cunoștințelor generate de explozia informațională din toate domeniile științifice fac imposibilă cuprinderea lor în capitolele unui tratat de specialitate. Am intrat deja în epoca constituirii și utilizării eficiente a băncilor de date prin intermediul Tehnicii Informatice (IT).

După o experiență didactică de peste 30 ani, acumulată exclusiv în domeniul criminalisticii, consider că cele mai eficiente materiale didactice pentru studenți ar fi:

- *cursurile de criminalistică* elaborate de fiecare profesor în raport cu specificul auditorilor cărora lise adresează. Aceste „cursuri” sau „note de curs” trebuie să fie

elaborate în deplină concordanță cu temele prevăzute în programa analitică, să prezinte cunoștințele strict necesare domeniului în care vor lucra cursanții și să indice surse bibliografice suplimentare pentru cei dornici de studii aprofundate. Pentru studenți, un curs bun este acela care poate fi citit repede și înțeles ușor;

- *prezentările PP*. Prin posibilitățile pe care le oferă, acest mod de prezentare pare cel mai adecvat pentru completarea cursurilor teoretice cu imagini statice sau dinamice specifice activității criminalistice;

- *caietele de lucrări practice*, care pun studenții în situația de a rezolva personal probleme și situații tipice sectorului judiciar în care doresc să lucreze. Varietatea acestor caiete este nelimitată și rămâne la latitudinea profesorului să le adapteze permanent la specificul grupei de studenți cu care lucrează;

- *prezentarea unor secvențe din înregistrările video reale* preluate din arhivele organelor judiciare, care ilustrează detalii tehnice ale soluționării unor cazuri tipice pentru activitatea criminalistică. În raport de subiectul cursurilor pot fi utilizate filme didactice concepute și realizate chiar de profesorii care predau cursul sau preluate din alte surse (Internet, Discovery Chanel, etc.)

- *teste grilă pentru verificarea cunoștințelor predate*. Aceste teste pot fi tipărite în lucrări separate de sine stătătoare dar întrebările formulate și răspunsurile corecte trebuie să se refere în mod strict la cunoștințele prezentate într-un anumit curs sau o anumită lucrare de specialitate indicate în mod explicit.

Există și posibilitatea includerii testelor în cuprinsul cursului, după fiecare temă sau capitol. Ideal pentru studenți ar fi crearea unor lucrări cu caracter didactic care cuprind în prima parte sinteze structurate pe temele din programa analitică iar în a doua, teste cu întrebări și răspunsuri inspirate din acele sinteze.

Scopul testelor grilă nu este acela de a da note mici cursanților ci de a verifica gradul de însușire a materiei de către aceștia.

În sfera materialelor didactice pot fi incluse și:

- trusele criminalistice;
- laboratoarele criminalistice mobile cu toată aparatura instalată pe acestea;
- aparatele și instrumentele din dotarea laboratorului propriu al fiecărei universități;

- planșe foto, rapoarte de expertiză, CD-uri și DVD-uri cu reconstituiri realizate de organele judiciare în cazuri reale;

5. Calitatea formatorilor

În domeniul învățământului criminalistic pot fi întâlnite mai multe tipuri de formatori:

- profesori de carieră care au terminat facultatea de drept și au rămas la catedra de criminalistică până la pensionare;

- juriști care au profesat un număr de ani într-o ramură a activității judiciare (alta decât criminalistica) apoi au devenit profesori de criminalistică la facultăți de stat ori particulare;

- criminaliști profesioniști încadrați în sistemul MAI sau MJ care desfășoară activități didactice în paralel cu serviciul, unii continuând și după pensionare.

Nu se poate afirma care din categoriile menționate este cea mai bună, dar fiecare din noi poate emite o opinie.

Indiferent de categoria din care face parte, conform opiniei mele profesorul de criminalistică trebuie să posede unele calități specifice:

- prima calitate a formatorului în domeniul criminalisticii ar trebui să fie *pasiunea pentru această profesie*.

- *experiența practică în acest domeniu* completează în mod firesc pasiunea.

- *însușirea unor deprinderi* care trebuie demonstrate convingător în fața cursanților.

Criminalistica fiind o știință aplicativă, la unele teme specifice profesorul este pus în situația de a realiza pe loc identificarea unei persoane sau unui obiect după urme sau de a folosi unele aparate, programe ori sisteme informatice specifice folosite uzual în laboratoarele de criminalistică. În astfel de situații lipsa de experiență practică nu poate fi suplinită de lectura unor cărți de criminalistică oricât de valoroase ar fi acestea.